

ЖІНКИ У КЕРІВНОМУ СКЛАДІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ МІСТА ХАРКОВА

Атаманенко Е. О.

Наук. керівн. : д-р наук з держ. упр., проф. **Сичова В. В.**
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Гендерна рівність, у тому числі в економічній сфері, є необхідною умовою досягнення сталого суспільного розвитку. Жінки мають гірший доступ до економічних ресурсів, що також негативно впливає на гендерні індикатори. За індексом гендерної нерівності 2015 року, що серед аспектів людського розвитку, відображає, зокрема, і економічний статус жінок, у порівнянні з чоловіками, – Україна посідає 83 місце серед 150 країн [3; 4]. У зв'язку з цим зростає інтерес до економічних можливостей жінок, а також їхнього місця, зокрема, у керівному складі крупних підприємств такого обласного центру, як Харків.

Хоча існують публікації, в яких досліджені особливості промисловості Харківського регіону [7], гендерний портрет підприємств області обійдений увагою науковців.

Мета даної роботи – з'ясувати кількість жінок на важливих керівних посадах на підприємствах-лідерах за грошовим обігом у м. Харкові.

На GlobalGenderForum (відбувся в липні 2017 року в Харкові) виконавчий директор благодійного фонду «Майбутнє нації» Марія Андреас помітила, що Харківщина не має рівних за фактором створення можливостей для гендерної рівності в Україні, але загальна ситуація в Україні – гірша в Європі. За рейтингом гендерної нерівності щодо економічних можливостей для жінок, Україна з 30 місця у 2013 р. опустилася на 40 місце у 2015 р. [6, с. 62]. Нереалізованість жіночого потенціалу – це економічні втрати для держави, недоотримання бюджетами коштів, втрачений соціальний капітал [1]. І якщо в соціальному і політичному відношеннях жінки показують позитивну динаміку, то в економічній сфері, зокрема, у великому виробництві та торгівлі, поки що спостерігається гендерний дисбаланс. Частка жінок в керівництві підприємств складає 60%, але більша їх кількість – нижчі

керівні ланки бізнесу, в той час як вищі керівні посади займають чоловіки [5, с. 34]. Згідно з даними дослідження ГО «Громадський простір», у сусідніх із Харківщиною Сумській, Полтавській та Дніпропетровській областях кількість жінок серед керівників серед юридичних та фізичних осіб сягає близько 42%, а Донецька і Луганська області – майже 45%. Харківська область за цим показником відстає, маючи його на рівні 40% [2].

Нами був складений список із 25 харківських підприємств, що мають високий товарообіг і регулярно показують себе лідерами міського та обласного ринків [8]. У кожному з них на підставі наявних даних було підраховано кількість жінок на керівних посадах (табл. 1).

Табл. 1

Гендерний портрет вищого керівного складу промислових підприємств м. Харкова

N з/п	Назва	Адміністрація (кільк. осіб)	З них жінок	Жінка-бухгалтер
1	2	3	4	5
1	Харківобленерго	13	1	-
2	ПАТ «Світло шахтаря»*	2	1	1
3	ДП завод «Електроважмаш»*	1	0	-
4	ПАТ «Харківгаз»	6	1	-
5	ПАТ «Харківміськгаз»	6	2	-
6	КП «Харківводоканал»	16	2	-
7	КП «Харківський метрополітен»	6	0	-
8	АТ «ХТЗ»	10	1	-
9	ПАТ «Турбоатом»	10	1	1
10	ПАТ «Харківський підшипниковий завод» *	2	0	-
11	ДНВП «Об'єднання Комунар»	10	0	-
12	ХАЗ**	2	1	1
13	ХМЗ «ФЕД»	6	0	-
14	ДП «Завод імені В.А. Малишева»	10	0	-
15	ООО «Техноком»*	2	1	1

16	ТОВ «Фармацевтична компанія» Здоров'я »» *	1	0	-
17	КП «Харківські теплові мережі»	12	0	-
18	ПрАТ «Новий стиль» *	3	2	1
19	КП «Харківблагоустрій» *	2	2	1
20	Корпорація «Бісквіт-Шоколад»	12	8	-
21	ПрАТ «Філіп Морріс Україна»*	3	1	1
22	ТОВ Амкор ТП Україна *	2	1	1
23	ПАТ «Хартрон»	7	1	1
24	ПАТ завод «Південкабель»	9	2	1
25	ПуАТ ХЕЛЗ *	1	0	-
	<i>Разом</i>	154	28	10

**відсутність у відкритому доступі повного гендерного портрету керівного складу, відкриті дані щодо директора та бухгалтера;*

***завод знаходиться в украй важкому економічному стані.*

За даними гендерного аналізу, у вищих керуючих структурах великих підприємств м. Харкова жінки представлені вкрай незначно. Взагалі було проаналізовано 154 вищі керівні посади, 28 (18%) з яких займають жінки. У тому випадку, коли вище керівництво на підприємстві представлено 7-10 особами, жінки представлені зазвичай кількістю одна-дві особи. В основному вони задіяні на посадах заступників директорів / власників підприємств по зв'язках з громадськістю, роботі з персоналом, або у фінансовій сфері. Відзначено, що посаду головного бухгалтера набагато частіше займає жінка. Це дозволяє припустити існування якогось гендерного стереотипу про «жіночий характер» даної роботи.

Гендерна сегрегація спостерігається з боку деяких середніх за розмірами підприємств, що займаються роздрібною торгівлею. Так, наприклад, ПрАТ «Новий стиль», очолюване жінкою, і ТОВ «Посад», в якому 4 із 6 керівників – жінки. Також жінка керує в КП «Харківблагоустрій». Можна помітити, що важка промисловість недостатньо цікавить жінок. Вірогідно, ці дані корелюють із гендерним розподілом тих, хто вступає до вишів: жінки обирають економічні,

юридичні та гуманітарні спеціальності, а на технічних навчається більше чоловіків.

Нарешті, корпорацію «Бісквіт-Шоколад» очолює жінка, яка посіла 6 місце з 15 найбагатших харків'ян станом на 2014 рік, зі статком у 41 мільйон гривень [9]. Проте, в трійці лідерів розташувалися чоловіки зі статками більш, ніж 200 мільйонів. Все це підтверджує ту думку, що жінки досягають успіхів лише в окремих галузях, переважно в легкій промисловості. Проте, не через бракособистих якостей. Чоловіки, які представляють більшість вищих керівних кадрів, не сприяють жіночому кар'єрному росту.

Як стверджується, Харків претендує на звання локомотиву в питаннях розвитку людського потенціалу жінок. Але в підприємницькій та промисловій сферах спостерігається певний гендерний дисбаланс: жінки, хоч і широко задіяні, наприклад, в дрібній торгівлі, мають можливість увійти до складу керівництва, але найвищі керівні посади найчастіше займають чоловіки. Багата жінка є швидше виключенням, ніж нормою.

Таким чином, незначне (18%) представництво жінок на вищих керівних посадах 25 крупних підприємств м. Харкова свідчить про їхню гендерну нечутливість. Жінки, через існування традиційних гендерних стереотипів, частіше займають посади бухгалтерів і заступників керівників підприємства по зв'язках із громадськістю. Досягнення гендерного паритету в економічній сфері можливе за умов застосування комплексного підходу до гендерної політики, у т.ч. квотування на керівні посади (гендерного співвідношення на рівні не менше 30% до 70%), формування гендерної культури на підприємствах.

Література

1. В Харькове обсудят проблему гендерного равенства и влиянии женщин на политические и экономические процессы [Электр. ресурс]. – Режим доступа : <http://kharkov.dozor.ua/news/obwestvo/1193893.html>
2. Гендерний розподіл керівників юридичних осіб та фізичних осіб–підприємців в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.prostir.ua/?news=hendernyj-rozpodil-kerivnykiv-yurydychnyh-osib-ta-fizychnyh-osib-pidpryjemtsiv-v-ukrajini>

3. Гендерные факторы и экономический рост: есть ли корреляция? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.ictsd.org/bridges-news/мосты/news/гендерные-факторы-и-экономический-рост-есть-ли-корреляция>.

4. Доклад о человеческом развитии ПРООН-2016. Человеческое развитие для всех и каждого [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://hdr.undp.org/sites/default/files/HDR2016_RU_Overview_Web.pdf

5. Казанова А.Д. Подолання патріархальних стереотипів щодо місця жінки в бізнесі / А.Д. Казанова // Гендерна політика очима української молоді : слобожанський вимір : Матеріали II Регіон. наук. конкурсу молод. вчен. (25 квітня 2008 р.). – Х. , 2008. – С. 33–42.

6. Сичова В.В. Гендерна рівність як чинник забезпечення сталого розвитку регіону / В.В. Сичова // Реалізація державної соціальної політики сталого розвитку регіону органами публічної влади України : моногр. / [Л. О. Бєлова, Д. В. Карамишев, Л. В. Набока та ін.] ; за заг. ред. д.держ.упр., проф. Д.В. Карамишева, к.держ.упр., доц. Л. В. Набока. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. – С. 57–66.

7. Телебенєва Є.Ю. Суспільно-географічні особливості промисловості Харківського регіону / Є.Ю. Телебенєва // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – Сер. : Геологія – Географія – Екологія. – 2013. – № 1049. – Вип. 38. – С. 169-172.

8. Топ-20 підприємств [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://invest.kh.ua/ru/kharkiv-strategy-success/top-20-companies>

9. Forbes опублікував рейтинг 15 багатейших харьковчан [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://kh.vgorode.ua/news/luidy_horoda/217060-smotrym-y-ne-zavyduem-Forbes-opublykoval-reitynh-15-bohateishykh-kharkovchan